

FSALMUN'19

FSALMUN'19 POLİTİK KOMİTE

Konu: Doğu Akdeniz'deki petrol rezervinin paylaşımı.

Komite Başkanı: Nisa Naz ÜSTÜNTEPE

Komite Başkan Yardımcısı: Emre Kaan İNAL

FSALMUN'19 POLİTİK KOMİTESİ BAŞKANLIĞINDAN:

Saygıdeğer delegeler;

Öncelikle sizlere bir uyarıda bulunmak istiyoruz. Bu belge konferans tarihimizden çok önce hazırlandığından dolayı bu tarihten, konferans tarihimize kadar olacak gelişmeler bu çalışma kağıdında yer alamayacaktır. Yani bu çalışma kağıdı, konunun güncelliğinden dolayı sürekli yenilenecek, değişecektir. Güncel ve sağlam kaynaklardan araştırma yapmalı, konudan uzak kalmamalısınız.

Komitenin aktif olması açısından çalışma kağıdının okunup, üstüne kendi araştırmalarınızı yaparak ülke politikalarınızı iyice benimsemenizi istiyoruz. Rahat ve hızlı şekilde ilerlemek için MUN işleyişinin bilinmesi ayrıca önemlidir.

Sizlerle beraber geçireceğimiz bu üç günde eğlenceye doyacağınızdan ve akademik anlamda kendinize bir sürü şey katacağınızdan eminiz.

Aklınızda bulunan soruları ve istekleri bizlerle paylaşmaktan çekinmeyin.

Dipnot: Temel bilgileri içeren çalışma kağıdının tarafsız olması gerektiğinden internette yer alan birçok bilgiyi ve haberi bu belgeye koymamız mümkün değildir.

I. POLİTİK KOMİTE

Politik Komite'de, devletlerin -tüm dünyayı etkileyen- ortak bir konuda hedeflerini gerçekleştirebilmek amacıyla izledikleri veya izleyecekleri yollar, konuyla ilgili sorunlar tartışılır ve çözüme kavuşturulmaya çalışılır.

II. KOMİTE İÇİNDE KULLANILABİLECEK TERİMLER

Ambargo: Ambargo bir devletin siyasi, ekonomik veya askeri sebeple kendi limanlarında bulunan gemilerin yurtdışına çıkmak amacıyla limandan ayrılmasına izin vermemesidir. Bir başka deyişle, bir malın serbestçe alım satımını engellemek amacıyla koyulan yasal olan yasaklardır.

Azınlık: Bir toplulukta herhangi bir nitelik bakımından ayrı ve ötekilerden sayıca az olanlar, ekalliyet, çoğunluk karşıtı.

Çekimser: Parlamento, toplantı ve konferanslarda oylama yapılırken olumlu veya olumsuz yönden değeri olmayan oy, müstenkif oy. Oylamada kabul veya ret için kararsız olduğunu belirtir.

Devlet: Toprak bütünlüğüne bağlı olarak siyasal bakımdan örgütlenmiş millet veya milletler topluluğunun oluşturduğu tüzel varlık.

Hükümet: bir ülkede devletin görevlerini yerine getirmesini sağlayan yetkili organ, yürütme organı, bakanlar kurulu.

Hak: Adaletin, hukukun gerektirdiği veya birine ayırdığı şey, kazanç.

Oy: Bir toplantıda görüşülen sorunlarla ilgili olarak, katılımcıların birkaç seçenektan hangisini yeğlediğini belirtmesi.

Politika: Devlet işlerini yürütme sanatıyla ilgili özel görüş ve anlayış.

Referandum: Halk oylaması

Veto: Bir yetkinin, bir yasanın, bir kararın yürürlüğe girmesine karşı çıkma.

Talep: Talepte bulunmak isteyen ülkeler plakartlarını kaldırıp talepte bulunabilirler. Talep için plakart kaldıran ülkeleri Başkanlık Divanı seçer ve talebi komitede oylatarak uygular.

İzole: İzole edilen komiteye genel sekreter harici kimse giremez. Delegeler sadece acil ihtiyaçları için dışarı çıkabilir.

III.ANAHTAR KELİMELER

Petrol: Oluşumu, araştırılması, üretilmesi, sınıflandırılması ve bileşimi ile ilgili en net bilgiler bu linkte mevcuttur. Bkz. <https://www.petform.org.tr/arama-uretim-sektoru/petrol-nedir/>

Rezerv: Yeraltında bulunan sıvı, gaz, katı yakıt, mineral ve doğal kaynakların kullanılabilir potansiyeli//Yatağında veya havzasında bulunduğu bilinen, ancak henüz çıkarılmamış ve işlenmemiş maden cevherleridir.

Lojistik: Mal ve hizmetlerin sağlanmasına yönelik etkinliklerin yönetimi, örgütlenmesi ve planlaması bilimi.

Parsel: Toprak parçasıdır. Bu toprak parçasının üzerinde tek bir yapı yapılabilecek şekilde düzenlenmiş ve bölümlere/parçalara ayrılmış şekilde düzenlenmesi ile parsel oluşur.

Sondaj: Kayaları parçalamak veya delikler açmak için yapılan işlemdir.

Fizibilite: yapılabilirlik, uygulanabilirlik, olabilirlik.

Münhasır Ekonomik Bölge (MEB): Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi uyarınca bir devletin deniz kaynaklarının araştırılması ve kullanılmasında su ve rüzgar enerjisi de dahil olmak üzere özel haklara sahip olduğu deniz bölgeleridir. Bu alan devletin denize olan kıyı kenarından, denize doğru karasularında 200 deniz mili dışına kadar uzanır. Argo kullanımında, bu terim devletin kabul edilen karasularının tamamında ve hatta 200 millik sınırın ötesinde kıta sahanlığı içerecek şekilde kullanılmaktadır.

ABD Jeolojik Araştırmalar Merkezi: Bağımsız bilim ve teknolojiler araştırma merkezidir. Jeolojik olaylarla ilgilenir ve araştırmalar yürütür. Dünya üzerindeki tüm araştırma merkezleriyle koordineli şekilde çalışır. Doğal kaynakların kullanımı, problemleri, çevre, doğal ve yapay her çeşit afet vs. gibi konular üzerinde aktiftir.

Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı (TPAO): Petrol Yasası'nda tanımlanan petrol işleri ile dağıtım ve pazarlama etkinliklerinde bulunmak, jeotermal enerji üretimini geliştirmek, sermaye birikimi sağlayarak öncelikle petrol arama ve üretiminde yatırım kaynağı yaratmak gibi amaçlarla kurulmuş olan kurum.

IV.ANA KONU

Meksika Körfezi veya Kuzey Denizi'nden farklı olarak, Akdeniz her zaman çarpıcı iklim, mutfak ve gelişen turizm ticaretiyle açık deniz petrol ve gazından daha iyi bilinmektedir. Ancak "kolay petrol" giderek daha nadir bir ihtimal haline geldiğinden ve Kuzey Denizi gibi olgun bölgelerde üretkenlik azalmaya devam ettikçe, keşif firmaları hidrokarbon arayışlarını daha derin sulara ve daha önce düşünülmemiş olan bölgelere zorlamaktadır. Bu bağlamda, Akdeniz'deki petrol ve doğal gaz kaynakları son on yılda daha cazip hale gelmiş ve daha önce hiç olmadığı gibi bir yatırım yapmıştır.

Bu kaynağı fark eden sınır ülkeleri hak iddia ettiler. Birçok ülke bu paylaşımın doğru olmayacağını belirterek buna karşı çıktılar. Bu tarihten itibaren bu değerli ve önemli kaynak ülkelerin hedefi haline geldi, dolayısıyla tartışmalar başladı. Ülkeler birbirlerini hedef gösterdi, yaptırım uygulamak istedi. Tartışmalar hala devam ediyor ve paylaşımın nasıl olacağına karar verilmedi.

V.DOĞU AKDENİZ' DE BULUNAN PETROL REZERVLERİ

> Şu anda *Total, ENI, BP* ve *Shell* gibi enerji devlerinin odaklandığı Kıbrıs, Lübnan, Suriye, ve İsrail arasında kalan ve ***Levant Havzası*** adı verilen bölümle ilgili en kapsamlı çalışmayı ***Amerikan Jeolojik Araştırma Merkezi*** (USGS) 2010 yılında yayınlamış bulunuyor. Bu rapora göre Levant Havzası'nda toplamda 1,7 milyar varillik iki petrol rezervi olduğu tahmin ediliyor. Fakat bölgenin doğal gaz zenginliği enerji devlerinin iştahını daha fazla kabartıyor. Bölgede büyük oranda deniz yatağında olan çıkarılabilir doğal gaz rezervinin 3,45 trilyon metreküp olduğu tahmin ediliyor. Bölgedeki arama çalışmalarında 2009 yılı önemli bir milat olarak görülüyor. Bu tarihten önce özellikle ***İsrail*** yüzlerce sondaj çalışması yapmış olsa da kayda değer bir ticari başarı elde edilemedi. 1950'lerde kıyı bölgelerde başlayan çalışmalar 1970 ve 90'larda daha derin sulara yöneldi. 1990'ların sonu ve 2000'lerin başında

bulunan doğal gaz rezervleri çıkarılmaya başlansa da bu İsrail'in kendi ihtiyacını bile karşılamaya yeterli olmadı.

> Bölgedeki ilk büyük doğal gaz rezervi **Hayfa'nın** yaklaşık 90 kilometre açıklarında İsrail'in **münhasır ekonomik bölgesinde (MEB)** keşfedildi. Bin 700 metre derinlikte bulunan rezervde 280 milyar metreküp doğal gaz olduğu tahmin ediliyor.

> Tamar'daki keşfin getirdiği siyasi tartışmalar henüz durulmadan **Leviathan** sahasında İsrail daha büyük bir rezerv keşfetti. Bu da bölgedeki suların daha da ısınmasına yol açtı. Lübnan Tamar ve Leviathan sahalarının bir kısmının kendi deniz yetki alanlarında olduğunu savunuyor. Hayfa'dan 130 kilometre açıkta ve bin 500 derinlikte bulunan doğal gaz rezervinin büyüklüğünün 622 milyar metreküp olduğu tahmin ediliyor. Bu sahadaki çıkarılabilir gaz miktarı tek başına İsrail'in 40 yıllık ihtiyacını karşılamaya yeterli olacak büyüklükte.

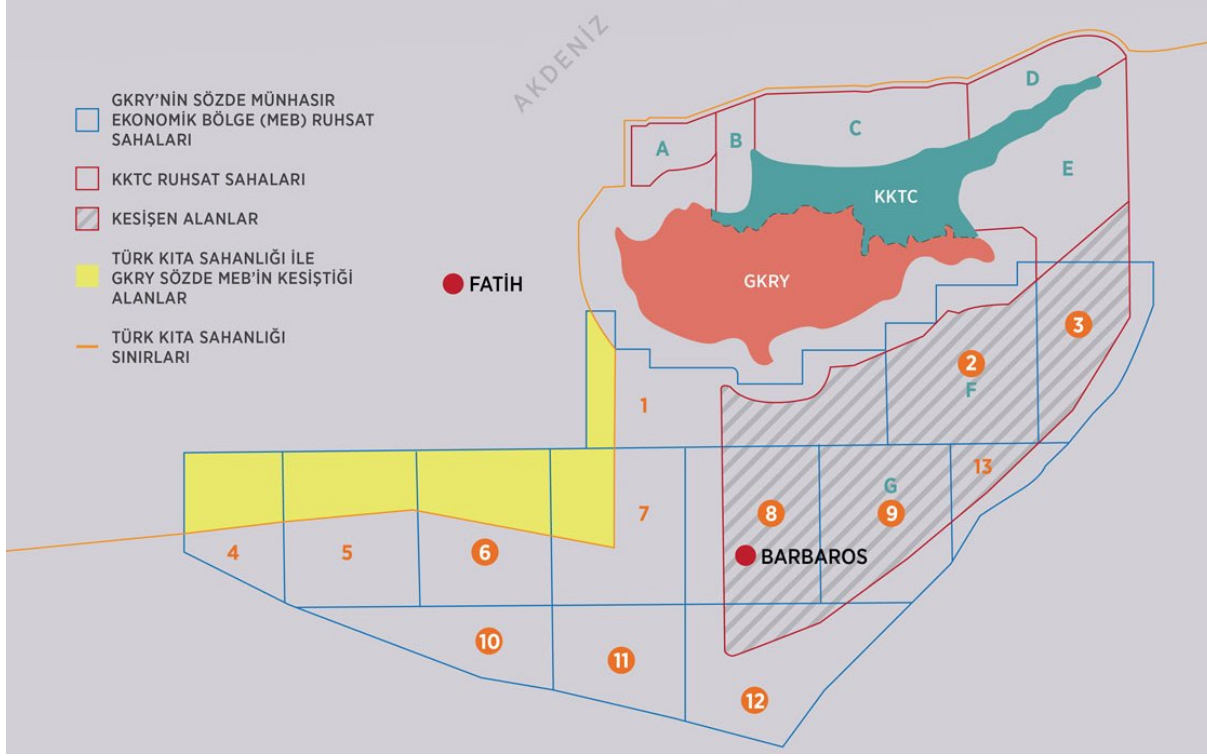
> Limasol'un 160 kilometre güneyinde ve Leviathan sahasının 30 kilometre batısında yer alan 12 numaralı bloktaki **Afrodite sahasında** 2011 yılında yapılan keşifle birlikte Türkiye'nin itirazları da yükseldi. Kıbrıs Rum Kesiminin 2010 yılında İsrail'le vardığı ve deniz sınırlarının belirlendiği anlaşmayı Türkiye Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin yetki alanları yok sayıldığı için geçersiz olduğunu belirtiyor. Kıbrıs Rum Yönetiminin İsrail adına arama çalışmalarını yürüten Noble Energy'ye verdiği ihaleyle bulunan ilk doğal gaz rezervinin bin 700 metre derinlikte ve 129 milyar metreküp kapasiteli olduğu tahmin ediliyor.

> Mısır kıyılarından 150 kilometre açıkta bulunan **Zohr sahasındaki** doğal gaz rezervinin 849 milyar metreküp büyüklüğünde olduğu tahmin ediliyor. İtalyan ENI tarafından yapılan keşfin ardından üretimin 2019 yılı sonunda başlaması ve yılda 30 milyar metreküp doğal gaz çıkarılması hedefleniyor.

> Sina yarımadasının kuzeyinden yaklaşık 50 kilometre açıkta yer alan **Nur sahasında** yapılan keşifteki rezervin ilk tahminlere göre Zohr sahası kadar olduğu belirtilse de keşfi yapan ENI fizibilite çalışmalarının devam ettiğini açıkladı.

> İtalyan ENI 2018 yılının şubat ayında yaptığı açıklamada 2 bin 74 metre deniz derinliği olan **Calypso sahasında** toplamda 3 bin 827 metre derinliğe inilerek bir doğal gaz rezervine ulaşıldığını açıkladı. Fizibilite çalışmaları halen sürse de rezervin 169 milyar metreküp ile 226 metreküp arasında olduğu tahmin ediliyor.

> Arama çalışmalarını sürdüren Exxon ve Qatar Petroleum ortaklığı Şubat ayı sonunda **Glaucus-1 isimli sahada** ilk tespitlere göre 142 ile 227 milyar metreküp aralığında büyüklüğe sahip bir doğal gaz rezervi tespit ettiklerini açıkladı. Kıbrıs Rum Yönetiminden yapılan açıklamada bu keşfin şu ana kadar Kıbrıs açıklarında bulunan en büyük rezerv olduğu vurgulandı.

VI.PARSELLERDE VE FAALİYET GÖSTEREN ŞİRKETLER/ ÜLKELER (*)

2-3-9 2.,3. ve 9. parsellerde İtalyan Eni ve Güney Koreli Kogas şirketlerinin müşterek lisansı

bulunuyor. Ortaklığın payları ise yüzde 80 Eni, yüzde 20 Kogas olarak dağılım gösteriyor.

6-11-8 Fransız Total ve İtalyan Eni 6. ve 11. parsellerde eşit pay sahibiyken, 8. parselde Eni tek başına ruhsat sahibi konumunda yer alıyor.

12 12. parsel ise yüzde 35 ABD'li Noble, yüzde 35 İngiliz BG ve yüzde 30 da İsraili Delek Drilling Group şirketlerinin hisselerinden oluşuyor.

10 10. parselde ABD'li Exxon Mobil ve Katar Petroleum ortaklığı sözde ruhsatları elinde bulunduruyor. Geriye kalan sözde 1'nci, 4'üncü, 5'inci, 7'inci ve 13'üncü parseller için görüşmeler devam ediyor.

! Türkiye ve KKTC'nin hak iddia ettiği bölgede yalnızca sözde 10. ve 11. parsellerde çakışma bulunmuyor, diğer parsellerin hepsinde münhasır ekonomik bölge tartışmaları devam ediyor.

VII.ÇALIŞMALAR (*)

Türkiye Kıbrıs'ta, Türklerin Rumlarla eşit haklara sahip olduğunu ve adanın zenginliklerinden ortak faydalanılması gerektiğini savunuyor.

Türkiye her fırsatta bölgede faaliyet yürüten enerji şirketleri ile ABD, İngiltere, Fransa ve İtalya gibi ülkelere GKRY'nin tek taraflı olarak ilan ettiği münhasır ekonomik bölgeyi tanımadığını ve Türkiye'nin deniz yetki alanlarıyla çakışan bölgelerde arama ve üretim çalışmalarına izin vermeyeceğini belirtiyor.

Ayrıca Türkiye, GKRY'nin adanın tamamını temsil eden bir devlet olmadığı için münhasır ekonomik bölge oluşturma ve ihale etme hakkı da bulunmadığını muhataplarına iletiyor.

Öte yandan, adanın çakışma olmayan kuzey, doğu ve güney kısımlarında Rum tarafının fiili durum yaratma olasılığına karşı, KKTC tarafından TPAO'ya ruhsat sahaları verildi. Böylece GKRY'nin adanın tamamını temsil etmemesine rağmen bloklar oluşturarak münhasır ekonomik bölge ilan etmesine karşılık verilmiş oldu.

!!! Doğu Akdeniz'deki kaynaklardan azami pay alma arayışına giren enerji şirketleri ve bu şirketlerin direkt veya dolaylı yoldan sahibi olan ABD, Fransa ve İtalya gibi ülkeler GKRY'yi adanın tamamında egemen gibi görüyor ve ihalelerle aldıkları lisansların hukuki olduğunu iddia ediyor.

GKRY de enerji arama ve çıkarma faaliyetlerinde ABD, İtalya ve Fransa gibi bölge dışındaki aktörlerle, enerji iletimi için ise İsrail, Mısır ve Yunanistan gibi bölgedeki aktörlerle iş birliği çalışmaları yapıyor.

VIII. FAALİYET GÖSTEREN ENERJİ ŞİRKETLERİ (*)

Doğu Akdeniz'de faaliyet gösteren başlıca şirketler arasında Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı (TPAO), ABD'li Exxon Mobil ve Noble, Fransız Total, İtalyan Eni, Güney Koreli Kogas, Katar Petroleum, İngiliz BG ile İsraili Delek ve Avner firmaları yer alıyor.

IX.ZAMAN ÇİZELGESİ

Keşifler, gaz piyasalarının nasıl değiştirilebileceği ve söz konusu ülkeler için hangi ihracat ve enerji faydalarının tahakkuk edebileceği konusunda spekülasyonlara yol açtığı gibi, zaman zaman çatışma halinde olan bir bölgeyi istikrarsızlaştırmakla tehdit eden bölgesel gerilimi de körükledi. Bu zaman çizelgesi, Doğu Akdeniz'deki açık deniz gaz projelerinin geliştirilmesinde en önemli kilometre taşlarından bazılarını bir araya getiriyor.

Ocak 2009: Tamar'ın keşfi gaz patlamasını başlattı.

Hayfa liman kentinin 90km batısındaki İsrail sularında bulunan Tamar sahasındaki gazın keşfi, doğu Akdeniz'deki petrol ve gaz endüstrisine yeni bir ölçek getirdi. Alanın rezerv tahminleri, Şubat 2009'da ilk değerlendirme kuyusunun akış testinden sonra sondajdan önce 5tcf'ye yükseltilmiş ve ardından ikinci değerlendirme kuyusu açıldıktan sonra tekrar 6.3tcf'ye revize edilmiştir. Saha 2013 yılında tam üretime girdiğinde, rezervlerin 10tcf olarak hesaplandığı tahmin edildi.

Doğu Med'deki en büyük gaz bulduğu nokta, projeyi İsraili ortaklar konsorsiyumuna götüren operatör Noble Energy ve İsrail için daha önce açık deniz gazı kaynağı olan İsrail için yeni bir enerji şafağı tarafından yapılan en büyük keşifti. üretim sığ su Mari-B sahasındaydı (ayrıca Noble Energy tarafından da işletiliyordu). Noble'a göre, Tamar bugün İsrail'in elektrik üretiminin% 60'ını sağlıyor ve bölgedeki hidrokarbonların geliştirilmesindeki risklerin altını çiziyor.

Ağustos 2010: Lübnan, Tamar / Leviathan iddiasını reddetti, ancak gerginlik devam ediyor.

Doğu Akdeniz'de on yıllardır bölgesel anlaşmazlıklar vardı, ancak Tamar'daki ve ardından Leviathan alanlarındaki gaz keşifleri onları odak noktasına getirdi. Özellikle İsrail ve Lübnan, deniz egemenliği meseleleri üzerine çok net kelimeler alışverişinde bulundular.

Ağustos 2010'da, Lübnan, daha önce alanın% 30'unun kendi bölgesinde olduğunu iddia etmesine rağmen, ABD'nin onayladığı ve Tamar'ın vaad ettiği Leviathan gelişmelerini dışlayan ABD'nin deniz sınırına ilişkin bir öneri sundu. Bu, iki ülke arasında acil bir alevlenme potansiyelini etkisiz hale getirdi, ancak gerginlik bugün hala devam ediyor, İsrail, bu yılın başlarında Lübnan'ın keşfedilmeyi hedefleyen bir off-shore alanının sınırlarının içine düştüğünü, Lübnan Parlamentosu Başkanı Nabih Berri'nin "Lübnan'ın egemenliğine yeni bir saldırı" olarak nitelendirildi.

Aralık 2010: Leviathan, Tamar'ı geçti.

Tamar'ın bulunduğu kadar önemliyse, Tamar'ın 29km güney batısındaki Leviathan gaz sahasında iki yıldan kısa bir süre sonra yapılan keşif sonucu cüce oldu. Bir kez daha keşfe öncülük eden ve şimdi projeyi geliştiren ekibin liderliğini yapan Noble Energy'ye göre, saha 22 ton geri kazanılabilir doğal gaz içeriyor.

Keşif geliştirme çalışmaları devam ediyor, 2019 yılının sonunda beklenen ilk gaz teslimatı ile. Noble, projenin geliştirilmesi için aşamalı bir yaklaşım benimsemiştir ve ilk aşama, her biri 300 milyon metreküp yukarı doğru akabilen dört denizaltı kuyusu içerecek şekilde ayarlanmıştır. gazın günde ayakları.

Aralık 2010: İsrail ve Kıbrıs deniz sınırına katılıyorlar.

Lübnan'la Levant Havzası'ndaki hidrokarbonlar karşısında gerilimler yaşanırken, 2010'un sonunda İsrail, Kıbrıs'la deniz sınırlarını sınırlayan bir anlaşmaya imza attı. Anlaşmanın deniz güvenliği sonuçları vardı ve Kıbrıs ile İsrail'in hidrokarbon rezervlerinin resmi olarak ayrılmasını sağladı; Kıbrıs, 2003 ve 2007'de sırasıyla Mısır ve Lübnan ile aynı şeyi yapmıştı.

Türkiye, Kıbrıs'ın, yalnızca Türkiye tarafından tanınan, ilan edilen Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin kabul edilmemiş iddiaları nedeniyle geçersiz kılınan sınır anlaşmaları nedeniyle, anlaşmadan daha az memnundu.

Aralık 2011: Kıbrıs, Afrodit'in keşfi ile kulübe katıldı.

Türkiye'den gelen sert sözlere rağmen, İsrail'le olan deniz sınırı anlaşması, Kıbrıs'ın lisansını aldığı keşif sondaj bölgesinin 12. bloğundaki Afrodit gaz sahasında bir delme programı başlattığını tahmin etti - Asil 2008 yılında Enerji.

12. bloğun sondajı, 2011 yılının Eylül ayında, Türkiye'den bir olay veya provokasyon olmadan başlamıştır ve Noble, aynı yılın Aralık ayında keşfini açıklamıştır. Tahminen 4,2tcf gaz rezerviyle Afrodit alanı, şirketin doğu Akdeniz'deki liderliğini kazanan keşif şapkasını tamamladı. Şirket, Kıbrıslı hükümetle hala son bir saha geliştirme planı üzerinde çalıştığını söylüyor, ancak İsraili hissedar Delek Drilling'e göre en son yapılan teklif, günde 800 milyon metreküp birleştirilmiş bir üretim hacmine sahip beş ilk üretim kuyusunu içeriyor.

Ağustos 2015: Eni'nin rekor kıran Zohr'u buldu.

İtalyan supermajor Eni, 2015 yılında Mısır'ın 2012'de ihaleye açtığı 15 araştırma bölgesinden 9'unda Zohr sahasında rekor kıran bir keşif ile büyük dalgalar yarattı. Potansiyel gaz kaynaklarının 30 tondan fazla olmasıyla Zohr'in Leviathan ve şimdi Akdeniz'deki en büyük gaz keşfi unvanını elinde tutuyor.

Zohr'un potansiyel rezervleri gerçekleştirilirse, Mısır'ın gaz rezervlerini neredeyse iki katına çıkaracak ve ülke ekonomisi ve enerji sistemi için önemli bir linçpin olarak görev yapacak. Mısır gazı üretimi, son yıllarda politik istikrarsızlık ve yukarı yönlü yatırım nedeniyle dalgalanma göstermiş, net ihracatçıdan net ithalatçıya düşerken, yurt içi enerji talebi yıllık bazda yükselmeye devam etmiştir. Zohr, ülkenin enerji güvenliğini desteklemeli ve denizaşırı yatırımları artırmada yardımcı olmalıdır. Eni, Şubat 2016'da Zohr hakkında nihai bir yatırım kararına ulaştı ve projenin ilk aşamasından itibaren üretimin 2017 yılının sonundan başlayacağını söyledi.

Aralık 2016: Toplam, Eni, BP, Mısır'ın araştırma anlaşmasını imzaladı.

Zohr keşiflerinin Batı Nil Deltası'ndaki diğer keşiflerle birlikte - Mısır ve Total, BP ve Eni'nin bir iştiraki arasında imzalanan üç ayrı keşif anlaşmasıyla toplam 220 \$ değerinde bir yatırım daha yapma kabiliyetine dair bir kanıt verdi.

Bu petrol devlerinin üçü de, Zohr'un keşfedilmesinden bu yana doğu Akdeniz'deki varlığını genişletmeye çalıştı. BP, Eni'den Zohr sahasında% 10 hisse satın almasının ardından Şubat ayında BP'nin genel müdürü Bob Dudley'nin “2016-17'de dünyadaki herhangi bir ülkeden daha fazla para yatırıyoruz” dedi.

Şubat 2017: Noble Leviathan Faz I planını onayladı.

Bu yılın Şubat ayında, keşif yapıldıktan yaklaşık yedi yıl sonra Noble Energy, Leviathan geliştirme projesinin ilk aşamasını 3.75 milyar dolar olarak onayladı. Uçucu enerji fiyatları, İsrail'deki düzenleyici reform ve sondaj sorunları, İsrail'in bugüne kadarki en büyük altyapı projesi olarak rapor edilen plan için son bir yatırım kararına yol açtı.

İlk aşama dört üretim kuyusunu çevrimiçi hale getirecek ve aynı zamanda İsrail ve Ürdün müşterileri için bir işleme platformu aracılığıyla gazı taşımak için denizaltı borularının inşasını da içeriyor. Keşif sondajı da devam ediyor. Projenin diğer aşamaları, Leviathan'ın daha fazla alana taşınmasını ve daha fazla satılmasını ve müşterilerin Türkiye'de ve Avrupa'da aranmasını sağlıyor.

Ekim 2017: Lübnan ilk offshore lisans turunu tamamladı.

Lübnan'ın uzun süredir ertelenen kendi araştırma sondajına başlaması, nihayet arama hakları ihalesinin yeniden başlatıldığı Ocak ayında meyve vermeye başladı. Bu ihale süreci Ekim ayında sona erdi ve Eni, Total ve Rus doğal gaz şirketi Novatek'ten oluşan tek bir konsorsiyum oldu. Ortaklar teklifleri iki blokta teklif etti.

Ruhsat devresinin meyveleri, Kasım ayının başında Lübnan Başbakanı Saad El Hariri'nin istifasını ilan etmesi üzerine şüphe atıldı, yazı yazarken Hariri'nin son zamanlarda istifa etmeyi kabul etmesine rağmen, çözülmemiş olmasına rağmen, siyasi bir krize yol açtı. danışma için izin vermek için basılı tutun. Başbakan'ın istifasının açıklanmasından birkaç gün sonra, Enerji ve Su Bakanı Cesar Abi Halil, ihale şirketlerini, kesintiye rağmen teknik görüşmelere devam etmeye çağırdı.

X.ÜLKELER VE YAKLAŞIMLARI

İSRAIL

Doğu Akdeniz'e sınırı bulunan ülkelerden İsrail'in enerji şirketleri, Delek ve Avner, ABD'li ortakları Noble Energy şirketiyle sözde 12. parselde yer alıyor. Söz konusu sahada birçok doğal gaz yatağı keşfeden İsrail-ABD ortaklığı, 2009'da İsrail açıklarında 280 milyar metreküplük rezerve sahip Tamar ve 2010'da da 620 milyar metreküplük Leviathan gaz sahalarının keşfini gerçekleştirdi.

Doğal gaz ihracatında bölgesel yönde adımlar atan İsrail, Yunanistan ve GKRY ile Akdeniz'in altından Yunanistan'a, oradan da Avrupa'ya gaz gönderecek East-Med adlı bir boru hattı projesini hayata geçirmek istiyor. Projenin ilk gündeme geldiği zamanda en ekonomik ve mantıklı rotanın Türkiye'den geçtiği gerçeği nedeniyle Türkiye ile yakın temaslar kuran İsrail, sonrasında bölgede ABD'nin de desteğini almaya çalışarak Türkiye'yi dışlamayı amaçlayan ittifaklar oluşturuyor.

Tüm bu ittifakların uluslararası sularda yaptırım ve icra yetkisi bulunmazken, bu girişimlerle İsrail'in hedefini Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki doğal etkinlik alanlarını kısıtlamak oluşturuyor. Türkiye ise bölgenin en büyük askeri kuvvetine sahip olmanın verdiği özgüvenle uluslararası sularda hukuki haklarını sonuna kadar koruyacak önlemleri alıyor.

MISIR

İsrail açıklarındaki keşiflerin ardından gözler, 2003'de GKRY ile MEB sınırlandırma anlaşmasını imzalayan Mısır'a çevrilmiş ve ülkenin sözde 11'inci parselde hidrokarbon arama çalışmaları için ruhsat verdiği İtalyan enerji şirketi Eni tarafından Mısır-GKRY sınırında bölgenin şu ana kadarki en büyük doğal gaz rezervininin bulunduğu Zohr sahasının keşfedildiği açıklanmıştı.

Mısır'da yoğun olarak faaliyet gösteren ve Zohr sahasının ruhsat sahibi İtalyan Eni şirketi, söz konusu sahadaki hisselerinin yüzde 30'unu Rus enerji şirketi Rosneft'e ve yüzde 10'ar payını da BP ve Birleşik Arap Emirlikleri kökenli yatırım fonu Mubadele'ye satmıştı. Sahada yapılacak üretimle yeniden gaz ihracatçısı bir ülke olmak isteyen Mısır, Zohr rezervini üretime açmak için yoğun çaba sarf ediyor, İsrail ve GKRY ile düzenli olarak toplanıyor ve enerji odaklı kararlar alıyor.

Doğu Akdeniz'de doğal gaz arama faaliyetlerin başlayan ilk ülke olan Mısır, Akdeniz kıyısındaki doğal gaz sıvılaştırma tesisleriyle gaz ihraç edebilecek durumda bulunurken, İsrail ve GKRY de boru hatlarıyla bu tesislere ulaşarak gaz ihraç etmek istiyor.

Uzmanlar ise iki ülkenin Mısır üzerinden gaz ihraç etme çabalarının fiyatlara yansıyor pahalı bir ürün konumuna gelen buradaki kaynakların uluslararası piyasalardaki rekabet şansının düşük olduğunu belirtiyor.

LÜBNAN

1983'da karasularını 12 mil olarak ilan eden Lübnan, GKRY ile 2007'de imzaladığı sınırlandırma anlaşmasıyla KKTC'yi yok sayan bu hukuksuz girişime destek veriyor.

2012'de yapılan 2 ve 3 boyutlu sismik araştırmalarda doğal gaz potansiyeli olduğuna inanılan Lübnan açıklarında arama ve çıkarma yapmak üzere 2018'de Fransız Total, İtalyan ENI ve Rus Novatek şirketlerinden oluşan bir konsorsiyuma izin verildi.

Ancak Lübnan MEB alanları İsrail MEB alanlarıyla 9 km'lik bir bölgede çakışıyor. Lübnan MEB'inde yer alan ve arama faaliyetlerine açılan sahalardan 8, 9 ve 10'uncu bloklarda İsrail ile anlaşmazlık yaşanıyor. Bu nedenle, MEB alanlarının çakıştığını iddia eden İsrail tarafından bu iznin tanınmadığı ilan edildi.

İç karışıklıklar ve kırılğan politik yapısı nedeniyle güçsüz durumda bulunan Lübnan, bölgede İsrail'in öne geçmesini önlemeye çalışırken kendi çıkarlarını da korumak için ihtilaflara rağmen diğer ülkelerle ortak hareket etmeye çalışıyor. Ülke, bölgede uluslararası şirketlerle ortak projeler geliştirmeye devam ediyor.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

Kıbrıs Türklerinin haklarını da korumak isteyen Türkiye ise başta GKRY'nin ve diğer bölge ülkelerinin tek taraflı girişimlerine karşı diplomatik ve barışçıl çözüm yollarını önceliyor.

Tüm iyi niyetli diplomatik girişimlerin sonuçsuz kalması üzerine Türkiye, bölgedeki varlığını ve ekonomik faaliyetlerini artırarak kendisini Akdeniz'de kuşatmaya, Kıbrıs adası ile bağını koparmaya, enerji kaynaklarını gasp etmeye yönelik hamlelere mukabil sert hamlelerle cevap veriyor.

Doğu Akdeniz'deki kararlılığından vazgeçmeyen Türkiye, bölgenin sahip olduğu enerji kaynakları hakça paylaşılarak çözüm bulunmadığı sürece KKTC'nin haklarını savunmaya devam edeceğini ifade etmeye devam ediyor.

Bu anlamda, GKRY'nin adanın tamamını temsil etmemesine rağmen parseller oluşturarak münhasır ekonomik bölge ilan etmesine karşılık, adanın çakışma olmayan kuzey, doğu ve güney kısımlarında Rum tarafının fiili durum yaratma olasılığına karşı, KKTC tarafından TP ruhsat sahaları verilmişti.

Doğu Akdeniz'de TP aracılığıyla etkinliğini her geçen gün daha fazla artıran Türkiye, Barbaros Hayreddin Paşa sismik araştırma, Fatih ve Yavuz sondaj gemileriyle KKTC'nin ruhsat verdiği A, B, C, D, E, F ve G olarak adlandırılan alanlarda sondaj ve arama çalışmalarına başlamıştı. Türk silahlı kuvvetlerine ait deniz muharip güçleri de bölgedeki çalışmaları esnasında bu gemilere refakat ediyor.

2013'te petrol ve gaz araştırmalarında kullanılmak üzere satın alınan sismografik araştırma gemisi Barbaros Hayreddin Paşa, kendisine eşlik eden donanma unsurlarıyla birlikte geçen yıl Akdeniz'e geçerek 2 ve 3 boyutlu sismik çalışmalarına başladı.

Altıncı nesil üst düzey teknolojiye sahip ve 12 bin metre deniz sondaj derinliğine ulaşabilen Türkiye'nin ilk sondaj gemisi Fatih ise mayısta Kıbrıs adasının batısında çalışmalarına başladı.

Şubat'ta ise Türkiye'ye gelen ve Yavuz adını alan altıncı nesil ultra derin deniz sondaj gemisi de 20 Haziran'da hazırlıkların tamamlanmasıyla Doğu Akdeniz'de görev almak üzere yola çıktı. Yavuz, KKTC'nin Magosa Körfezi'nde bulunan Karpaz-1 kuyusunda 3 bin 300 metre sondaj derinliğine ulaşacak.

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ

“Doğu Akdeniz, ABD'nin bir dizi stratejik çıkarının ve önemli ortaklarının bulunduğu bir bölge. Biz Doğu Akdeniz'e, yeni hidrokarbon kaynaklarının bulunduğu, enerji kaynakları açısından da giderek önemi artan bir bölge olarak bakıyoruz. Bölgedeki enerji kaynaklarının Avrupa'nın enerji

güvenliğine, enerji ithalatını çeşitlendirmesine katkı yapacağını düşünüyoruz. Bunun yanı sıra Doğu Akdeniz'de terörle mücadele, uyuşturucuyla mücadele, insan kaçakçılığı, göç gibi ABD'nin ulusal güvenliğini de yakından ilgilendiren birçok farklı konuyla da ilgileniyoruz." açıklamasında bulundu.

YUNANİSTAN

Türkiye'nin Kıbrıs Adası açıklarındaki doğal gaz arama çalışmalarına ilişkin, Avrupa Birliği'nden (AB) yaptırım talebinde bulunacaklarını söyledi. Başbakanlık binasında olağanüstü gerçekleştirilen Dışişleri ve Savunma Konseyi Toplantısı'na Çıpras, ülkenin Dışişleri ve Savunma bakanlarının yanı sıra Genel Kurmay Başkanı da katıldı. Toplantının ardından basın açıklaması yapan Çıpras, Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki faaliyetlerini ele aldıklarını kaydetti.

Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY) lideri Nikos Anastasiadis ile bir telefon görüşmesi gerçekleştirdiğini aktaran Çıpras, "AB Zirvesi öncesinde hazırlanmak üzere fikir birliğine vardık. Böylece, (Güney) Kıbrıs'ın Münhasır Ekonomik Bölgesi'nde (MEB) eğer bir sondaj çalışmasının gerçekleştirildiği teyit edilirse, Türkiye'ye karşı yaptırım uygulanması dahil doğru kararların alınması sağlansın." ifadelerini kullandı.

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ

KKTC Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Özersay, Doğu Akdeniz'deki hidrokarbon yataklarına ilişkin, "Kıbrıs Türk'ü ve Rumlar bu kaynakların müşterek sahibidir.

RUSYA

"Kıbrıs'ın münhasır ekonomik bölgesinde jeolojik araştırma yapmak için başka bir Türk gemisinin ziyareti hakkında gelen raporlarla bağlantılı olarak, bu alandaki gelişmeleri endişe ile izliyoruz. Tüm ülkeleri Doğu Akdeniz'de kriz potansiyeli oluşturmaktan kaçınmaya, politik belgelik göstermeye, diyalog ve birbirlerinin çıkarlarına saygı göstererek her türlü anlaşmazlığı çözmek için çaba göstermeye çağırıyoruz." Açıklamasında bulundu.

FRANSA

Fransa Doğu Akdeniz'de var olmak için Kıbrıs Cumhuriyeti (Rum Kesimi) ile savunma işbirliği anlaşmasını genişletiyor. Fransız hükümeti, iki ülke arasında 2007'de imzalanan savunma işbirliği anlaşmasının güncellenmiş haliyle ilgili bir yasa tasarısı hazırladı.

İki ülke arasında 28 Şubat 2007 tarihinde imzalanan savunma işbirliği anlaşması 2010 yılında yürürlüğe girdi. Ancak Rum Yönetimi, Kıbrıs'ta hidrokarbon tartışmalarının patlak verdiği 2014 yılında anlaşmanın başta enerji güvenliği olmak üzere birçok alana genişletilip güncellenmesi önerisinde bulundu. İki taraf arasında yaklaşık üç yıl süren görüşmeler sonunda, anlaşmanın güncellenmiş hali dönemin Fransa Savunma Bakanı Jean-Yves Le Drian ile Rum mevkidaşı Hristoforos Fokaides tarafından 4 Nisan 2017'de Paris'te imzalandı.

Yürürlükteki anlaşma daha çok Rum silahlı kuvvetlerinin Fransızlar tarafından eğitim ve donanımına odaklı. Anlaşmanın güncellenmiş hali ise iki temel yenilik getiriyor. Birincisi; enerji güvenliği, deniz emniyeti, erken uyarı, kriz anında Fransız uyrukluların Yakın Doğu ülkelerinden tahliyesi, kriz yönetimi, terör, korsanlık ve dışarıdan saldırıya karşılık verme ve doğal afetler konularında yardımlaşma ve enformasyon alışverişini öngörmekte. İkinci olarak da silahlı kuvvetlere (özellikle de Fransız silahlı kuvvetlerine) “kolaylık sağlanması” ve “lojistik desteğin geliştirilmesi” üzerine kurulu.

İTALYA

İtalya hükümetinin Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kendi Münhasır Ekonomik Bölgesi'nde uluslararası ve Avrupa hukuku çerçevesinde, egemenlik haklarını kullanarak doğal kaynaklarını arama ve kullanma hakkını desteklediğini vurgulayan Büyükelçi, iki ülke arasında yoğun siyasi diyalogun yanı sıra, Kıbrıs'ta büyük bir ticaret potansiyeli olduğunu belirterek “bu potansiyeli gerçeğe dönüştürmek için ilgili taraflarla çalışmaya hazırız” dedi.

Resepsiyona katılan Dışişleri Bakanı Nikos Hristodoulidis ise, İtalya'nın Kıbrıs Cumhuriyeti'nin en değerli ortaklarından bir olduğunu ifade ederek Kıbrıs ve İtalya'nın ortak sorunlara çözüm bulunması ve aynı zamanda barış ve güvenlik dâhil ortak hedeflerin yerine getirilmesi için ortak çalışmalarda bulunduğunu söyledi.

Bakan, İtalya'nın Kıbrıs'ın en önemli ekonomik ortaklarından biri olduğunu ifade etti “İtalya, Doğu Akdeniz ve Avrupa Birliği'nin enerji güvenliği ve aynı zamanda ikili ilişkilerimiz için büyük önem taşıyan hidrokarbon arama ve kullanma konusundaki programımızda önemli stratejik ortağımızdır” diye vurguladı.

Kıbrıs sorununa değinen Dışişleri Bakanı, İtalya hükümetinin Kıbrıs sorununa iki bölgeli, iki toplumlu bir federasyon temelinde adanın yeniden birleşmesi amacıyla yapılan çalışmalara gösterdiği daimi destek için teşekkürlerini ifade etti.

Bakan, iki ülke arasında var olan mükemmel ilişkilere de değindi ve Kıbrıs ile İtalya'nın aynı coğrafyada bulunan, ortak politik ve kültürel geçmiş ile geleneksel bağları paylaşan ülkeler olduklarını vurguladı.

XI.DOĞU AKDENİZ BORU HATTI PROJESİ (EASTMED)

Ocak sonunda AB Enerji Direktörlüğü öncülüğünde, Kıbrıs, İtalya, Yunanistan ve İsrail enerji bakanlarının da katılımı ile Doğu Akdeniz Boru Hattı Projesi'nin teknik ve ticari olarak yapılabilirliğine dair bir çalışma uluslararası kamuoyu ile paylaşıldı. AB'nin finanse ettiği bu çalışma, daha önce IGI ve POSEIDON projelerini de planlayan EDISON şirketine yaptırıldı. EDISON şirketinin hazırladığı, Doğu Akdeniz boru hattı projesi, kendilerinin kurduğu resmi internet sitelerinden incelendi.

Bu çalışmaya göre, yukarıdaki haritada sarı renk ile ifade edilen, Doğu Akdeniz Boru hattı projesi:

- a. İsrail'in Leviathan sahasından (ve Leviathan'a yakın olan Afrodit sahasından) başlayıp, Kıbrıs adasına da uğradıktan sonra, Girit adası üzerinden Yunanistan'a ulaşacaktır.
- b. Buradan mavi ile gösterilen Poseidon ile İtalya'ya yada gri ve kırmızı hatlar üzerinden de Bulgaristan piyasalarına ulaşma imkanına kavuşacaktır.
- c. Projenin kapasitesi 16 milyar m³/yıl olarak öngörülmüştür.
- d. Bu kapsamda:
  - i. Leviathan ve Afrodit sahalarından Kıbrıs'a 200 km,
  - ii. Kıbrıs'tan Girit'e 700 km,
  - iii. Girit'ten Yunanistan'a 400 km,
  - iv. Yunanistan içinde de 600 km'lik bir boru hattı inşası öngörülmüştür.
  - v. Leviathan ve Afrodit sahalarından Kıbrıs'a 200 km'lik kısım için yaklaşık 3 milyar \$,
  - vi. Kıbrıs'tan Girit'e 700 km'lik kısım için yaklaşık 10,5 milyar \$
  - vii. Girit'ten Yunanistan'a 400 km'lik kısım için yaklaşık 6 milyar \$
  - viii. Yunanistan içinde de 600 km'lik (kara) kısım için yaklaşık 6 milyar \$'lık bir maliyet öngörülmektedir.

Yani toplamda Doğu Akdeniz Projesinin, henüz İtalya piyasasına ulaşmadan 25 milyar \$ civarında bir maliyeti olacaktır.

Konuya yeterince hakim olmak için;

1. Ülkelerin doğu Akdeniz politikasının benimsenmesi
2. Yapılan güncel açıklamaların takibinin yapılması
3. Ülkelerin doğu Akdeniz için ayırabileceği bütçenin bilinmesi
4. Aktif faaliyet gösteren enerji şirketlerinin bilinmesi
5. Ülkelerin sondaj gemilerinin bilinmesi
6. Bölgede bulunan parsellerin hangi ülkenin hakimiyeti altında olduğunun bilinmesi

yeterli olacaktır.

KAYNAKÇA:

<https://www.offshore-technology.com/features/timeline-game-changing-gas-discoveries-eastern-mediterranean/>

<https://www.takvim.com.tr/galeri/guncel/dogu-akdenizde-neler-oluyor-iste-10-soruda-dogu-akdenizde-enerji-denklemi/7>

<https://tr.euronews.com/2019/05/05/dogu-akdeniz-ne-kadar-dogal-gaz-rezervi-var-en-buyuk-payi-hangi-ulkeler-alacak>

<https://www.cnnturk.com/turkiye/dogu-akdenizde-neler-oluyor>

<https://www.stratejikortak.com/2019/02/dogu-akdeniz-haber-arsivi-ocak.html>

İLETİŞİM:

nisanazustuntepe@gmail.com

emrekaan.inal@hotmail.com

(instagram)>>> @fsalmun19